

Fylkesmannen i Vestfold
Postboks 2076

3103 Tønsberg

Spørsmål om opplæringslovens virkeområde

Utdanningsdirektoratet viser til spørsmål fra fylkesmannen om opplæringslovens virkeområde sendt 18. august 2010.

Bakgrunnen for spørsmålet er en militært ansatt som er beordret til tjeneste i utlandet. Medfølgende ektefelle ønsker opplæring etter opplæringslovens kapittel 4A under oppholdet i utlandet og kommunen har avslått søknaden.

Utdanningsdirektoratets vurdering

Det følger av forarbeidene til gjeldende § 1-2 i opplæringsloven, jf. Ot.prp. nr. 46 (1997-98) at det geografiske virkeområdet for loven ikke er lovfestet særskilt og at det følger av allmenne rettsprinsipp at loven gjelder i riket, men ikke for Svalbard, jf. § 2 i svalbardloven. Dette innebærer at loven og retten til opplæring gjelder for de som oppholder seg innenfor rikets geografiske grenser.

Etter forskrift til lov om folkeregister § 5-10 nr 2 er militært personell beordret til tjeneste i utlandet å regne som bosatt i den kommunen de hadde sitt bosted ved utreise. Det samme gjelder for husstandsmedlemmer til disse personene. Begrepet "busett" brukes i opplæringsloven og forskrifter i flere sammenhenger for å avklare/presisere retter og plikter. Det er begrepet "bosatt" slik det forstås i lov om folkeregister som hovedregel legges til grunn. Som eksempel kan nevnes kommunes plikter etter opplæringsloven § 13-1 første ledd gjelder overfor de som er bosatt i kommunen. Det er imidlertid unntak fra denne hovedregelen. Eksempelvis har barn som oppholder seg midlertidig i kommuner hvor de ikke er folkeregistrert rett til opplæring der de faktisk oppholder seg. Oppholdskommunen har da krav på refusjon fra den kommunen hvor barnet er folkeregistrert, jf. forskrift til opplæringsloven § 18-1. Etter opplæringsloven § 13-1 kan det framstå som lov om folkeregister gjør at den enkelte genererer rettigheter etter opplæringsloven med utgangspunkt i denne loven. Slik er det imidlertid ikke. Lov om folkeregister med tilhørende forskrifter kan i seg selv ikke utløse rettigheter eller plikter for den enkelte med hjemmel i annet lovverk uten at dette er uttrykkelig fastsatt i lov. Opplæringslovens virkeområde er som nevnt geografisk begrenset til å gjelde her i riket. Lov om folkeregister med tilhørende forskrifter kan ikke utvide opplæringslovens virkeområde.

Utdanningsdirektoratet legger til grunn at kommunen ikke har plikt til å tilby opplæring til bosatte i kommunen som av ulike grunner ikke oppholder seg i riket. Dette gjelder både for voksne med rettigheter etter lovens kapittel 4A og barn i opplæringspliktig alder med rettigheter etter lovens kapittel 2.

Med vennlig hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Astrid Teigaas
rådgiver